

Program nauczania języka niemieckiego dla klas VII–VIII

**Program nauczania języka niemieckiego w ośmioletniej szkole podstawowej
spójny z wariantem podstawy programowej II.2**

Anna Abramczyk

Typ szkoły: Szkoła podstawowa, klasy VII–VIII

Etap nauki: II etap edukacyjny, poziom A1

Podstawa programowa: poziom II.2

WARSZAWA 2017

Autorka:

Anna Abramczyk – nauczyciel dyplomowany z 18-letnim stażem nauczania języka niemieckiego w szkole ponadgimnazjalnej. Egzaminator gimnazjalny i maturalny, współpracuje z OKE we Wrocławiu. Doradca metodyczny Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Autorka publikacji metodycznych dla nauczycieli języka niemieckiego.

Spis treści

Wstęp	5
I. Szczegółowe cele kształcenia	7
1.1. Wymagania ogólne – cele ogólne określone w podstawie programowej	7
1.2. Wymagania szczegółowe – cele szczegółowe wynikające z podstawy programowej	7
1.3. Cele – zadania szkoły podstawowej	11
II. Szczegółowe cele wychowania	12
III. Treści nauczania zgodne z wymaganiami szczegółowymi w podstawie programowej	13
3.1. Zakresy leksykalne	13
3.2. Zagadnienia gramatyczne	14
3.3. Funkcje językowe	16
IV. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania	17
4.1. Zasady i koncepcja nauczania	17
4.1.1. Zasady nauczania	17
4.1.2. Koncepcja nauczania	18
4.1.3. Pomoce dydaktyczne	20
4.2. Wiodąca metoda kształcenia językowego	21
4.3. Techniki pracy	21
4.3.1. Metoda projektów	21
4.3.2. Metoda <i>WebQuest</i>	22
4.3.3. Metoda odwróconej szkoły	23
4.3.4. Rozwijanie autonomii ucznia, a kształtowanie jego kompetencji kluczowych	24
4.4. Techniki pracy z uczniem nad poszczególnymi sprawnościami językowymi	27
4.4.1. Nauczanie słownictwa	27
4.4.2. Nauczanie gramatyki	27
4.4.3. Techniki pracy nad działaniami / sprawnościami językowymi	29
4.5. Formy socjalne pracy na lekcji	30
4.5.1. Nauczanie kooperatywne	31
4.6. Przygotowanie uczniów do sprawdzianu ósmoklasisty	31
4.7. Warunki efektywnej współpracy na lekcji	32
V. Sposoby indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w których program będzie realizowany	32
5.1. Praca z uczniem zdolnym	33
5.2. Praca z uczniem dysfunkcyjnym, w tym – z syndromem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych	34
VI. Opis zakładanych osiągnięć ucznia	36
6.1. Poziom kompetencji językowej według ESOKJ A1 / A1+, która jest możliwa do osiągnięcia przez ucznia w wyniku realizacji niniejszego programu	36
VII. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	38

7.1. Podstawa oceniania	38
7.2. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych	39
7.3. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen	39
VIII. Ewaluacja programu	41
Literatura źródłowa	42

Wstęp

Niniejszy *Program nauczania języka niemieckiego dla klas VII–VIII*, zwany dalej programem, został napisany z zamysłem umożliwienia każdemu nauczycielowi postawienia przysłowiowej „kropki nad i” w zakresie stosowanych metod i technik pracy. Opisane sposoby realizacji są propozycją preferowanych przez mnie technik pracy, ale przecież ilu nauczycieli, tyle pomysłów na realizację treści wynikających z podstawy programowej. Ile szkół, klas, grup, ilu uczniów, tyle różnorodnych potrzeb edukacyjnych, preferencji sensorycznych, możliwości technicznych.

Nauczycieli przystępujących do realizacji programu zachęcam do zapoznania się z najnowszymi badaniami w zakresie neurodydaktyki¹, by przypomnieć sobie i zweryfikować metody pracy, tak by sprzyjały uczeniu się i odpowiadały możliwościom ludzkiego mózgu. Pamiętajmy, że uczymy specyficznego przedmiotu – umiejętności językowe będą dla ucznia w przyszłości narzędziem i nie jest on celem samym w sobie. Młodzi ludzie, których uczymy, nie zawsze są świadomi tego celu, a w dodatku trudny okres dorastania każe im udowadniać swojemu otoczeniu, w tym nam nauczycielom, swoją odrębność i indywidualność, co się niekiedy przejawia np. strojem bądź mało pożądanymi zachowaniami. Nauczyciel widzi fizycznie dorosłą osobę, która zachowuje się jak dziecko, i ten dysonans poznawczy prowokuje go do działań „dyscyplinujących”. Tymczasem siódmo- czy ósmoklasista to jeszcze dziecko, chce płatać figle, rozrabia i czasami brakuje mu ogłady i doświadczenia, by stwierdzić, że coś nie jest już psotą, lecz głupotą. Warto wykorzystać naturalną chęć do zabawy i gier do pracy nad językiem, zamiast wytaczać ciężkie działa. Nie jest łatwo zaskarbić sobie u tej grupy wiekowej szacunek i sympatię, ale zachęcam do podjęcia takiego wyzwania, gdyż lubiany nauczyciel z reguły równa się lubianemu przedmiotowi. Praca nad motywacją ucznia powinna uwzględniać jego potrzebę indywidualności, autonomii i wyjątkowości oraz opierać się na ciekawości poznawczej. Motywacja wewnętrzna jest nieocenionym motorem działań i zewnętrzna nie jest w stanie jej w tym zakresie dotrzymać kroku. Stąd postulat postawienia na autonomię ucznia i metody sprzyjające rozwijaniu kompetencji kluczowych np. nauczania kooperatywnego, które będą przydatne naszym wychowankom przez całe życie.

Program opracowano z uwzględnieniem następujących aktów prawnych:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej,
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół,
- USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe,

¹ Zob. M. Spitzer, *Jak uczy się mózg*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2017.

- USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe,
- USTAWA z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późniejszymi zmianami).

I. Szczegółowe cele kształcenia

Podstawa programowa² zakłada aktywność ucznia na przedmiocie język obcy nowożytny w zakresie pięciu działań językowych: wiedzy, recepcji, produkcji, interakcji oraz mediacji – każdorazowo na płaszczyźnie języka mówionego i pisanego. Poniższe tabele przedstawiają zapisy podstawy programowej w zakresie stawianych na drugim etapie edukacyjnym celów kształcenia.

1.1. Wymagania ogólne – cele ogólne określone w podstawie programowej³

WIEDZA Znajomość środków językowych	RECEPCJA Rozumienie wypowiedzi	PRODUKCJA Tworzenie wypowiedzi	INTERAKCJA Reagowanie na wypowiedzi	MEDIACJA Przetwarzanie wypowiedzi
Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie , w standardowej odmianie języka, a także bardzo proste wypowiedzi pisemne , w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały , adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie bardzo prostego tekstu , w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Dokument podstawy programowej nawiązuje do Europejskiej Skali Opisu Kształcenia Językowego i w odniesieniu do tej skali określa poziom wymagań językowych dla drugiego języka obcego, nauczanego począwszy od klasy siódmej szkoły podstawowej jako **A1**. Wymagania szczegółowe zawsze należy czytać w odniesieniu do wymagań ogólnych i pamiętać, że na tym poziomie z reguły oczekujemy bardzo prostych i bardzo podstawowych, krótkich, standardowych, typowych środków i umiejętności językowych.

1.2. Wymagania szczegółowe – cele szczegółowe wynikające z podstawy programowej

W zakresie środków językowych (**wiedza**) podstawa programowa określa następujące

² Zob. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej...

³ *Ibidem*.

wymagania szczegółowe (adekwatnie dla wariantu II.2):

W zakresie środków językowych:

Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

1. Człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania),
2. Miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe),
3. Edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły),
4. Praca (np. popularne zawody, miejsce pracy),
5. Życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta),
6. Żywnienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne),
7. Zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług),
8. Podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki),
9. Kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje),
10. Sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu),
11. Zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie),
12. Świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz).

W zakresie recepcji:

a. ustnej

Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

1. reaguje na polecenia,
2. określa główną myśl wypowiedzi,
3. określa intencje nadawcy / autora wypowiedzi,
4. określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, uczestników),
5. znajduje w wypowiedzi określone informacje,
6. rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

b. pisemnej

Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach):

1. określa główną myśl tekstu,
2. określa intencje nadawcy / autora tekstu,
3. określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę),
4. znajduje w tekście określone informacje,
5. rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

W zakresie produkcji:

a. ustnej

Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

1. opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska,
2. opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości,
3. przedstawia intencje i plany na przyszłość,
4. przedstawia upodobania,
5. wyraża swoje opinie,
6. wyraża uczucia i emocje,
7. stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

b. pisemnej

Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

1. opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska,
2. opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości,
3. przedstawia intencje i plany na przyszłość,
4. przedstawia upodobania,
5. wyraża swoje opinie,
6. wyraża uczucia i emocje,
7. stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

W zakresie interakcji (reagowania):

a. ustnego

Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

1. przedstawia siebie i inne osoby,
2. nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź),
3. uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia,
4. wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami,
5. wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia; pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób,
6. składa życzenia, odpowiada na życzenia,
7. zaprasza i odpowiada na zaproszenie,
8. proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje,
9. pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia,
10. nakazuje, zakazuje,
11. wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby,
12. wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek),
13. stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

b. pisemnego

Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:

1. przedstawia siebie i inne osoby,
2. nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie),
3. uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz / ankietę),
4. wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami,
5. wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób,
6. składa życzenia, odpowiada na życzenia,
7. zaprasza i odpowiada na zaproszenie,
8. proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje,
9. pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia,
10. nakazuje, zakazuje,
11. wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby,
12. wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek),
13. stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

W zakresie mediacji (przetwarzania):

Uczeń przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:

1. przekazuje w języku obcym nowożytnym podstawowe informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach),
2. przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym,
3. przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

Poza celami bezpośrednio związanymi z umiejętnościami językowymi podstawa programowa określa:

a. cele związane z kompetencją interkulturową

Uczeń posiada:

1. podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego,
2. świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

b. cele szczegółowe w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, takie jak:

- Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).
- Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).
- Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z

encyklopedii, mediów), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

c. cele szczegółowe w zakresie kształcenia strategii komunikacyjnych, takie jak:

- Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, wykorzystywanie środków niewerbalnych).
- Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

1.3. Cele – zadania szkoły podstawowej

Cele kształcenia ogólnego, których realizacja jest przewidziana dla wszystkich nauczycieli uczących dany zespół klasowy, zostały sformułowane w podstawie programowej jako zadania szkoły. Poniżej przytoczono zapis podstawy programowej⁴ obowiązujący nauczycieli realizujących podstawę programową w szkole podstawowej. Analiza zapisów pozwala stwierdzić, iż sporo zadań szkoły można zrealizować w sposób bezpośredni lub pośredni na lekcjach języka niemieckiego.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu:

- wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele),
- wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej,
- formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób,
- rozwijanie kompetencji takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość,
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania,
- ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności,
- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki,
- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat,
- wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji,
- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej,
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu

⁴ *Ibidem.*

- społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość,
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy,
- ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej to:

1. sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych,
2. sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego,
3. poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł,
4. kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie,
5. rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych,
6. praca w zespole i społeczna aktywność,
7. aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa na każdym przedmiocie kształtuje kompetencje językowe uczniów oraz dba o wyposażenie uczniów w wiadomości i umiejętności umożliwiające komunikowanie się w języku polskim w sposób poprawny i zrozumiały.

Ważnym zadaniem szkoły jest kształcenie w zakresie porozumiewania się w językach obcych nowożytnych. W klasach I–VI szkoły podstawowej uczniowie uczą się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast w klasach VII i VIII – dwóch języków obcych nowożytnych. Od klasy VII uczniowie mogą także realizować nauczanie dwujęzyczne, jeżeli szkoła zorganizuje taką formę kształcenia.

Zapisy podstawy programowej odnoszą się do dokumentu Rady Europy z 2006 roku traktującego o kompetencjach kluczowych, które powinien posiadać każdy Europejczyk.

II. Szczegółowe cele wychowania

Określenie celów wychowania jednakowych dla każdej placówki nie jest możliwe, gdyż te cele powinny być osadzone w tradycji szkoły i lokalnej społeczności, na rzecz której program nauczania jest realizowany, a ponadto – spójne z programem wychowawczo-profilaktycznym szkoły.

Niniejszy program zakłada realizację celów wychowania uniwersalnych, wspólnych dla potrzeb wszystkich polskich uczniów, inne cele powinny zostać uzupełnione w placówkach decydujących się na jego wdrażanie. Nauczyciel języka obcego powinien, oprócz działalności dydaktycznej, prowadzić działalność wychowawczą i kształtować u uczniów oczekiwane postawy i kompetencje, które z jednej strony będą sprzyjać indywidualnemu rozwojowi uczniów, z drugiej strony będą sprzyjać ich udziałowi w życiu społecznym.

To będą takie cechy jak uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze i podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. Na lekcjach języka obcego należy te postawy kształtować przez przykład własny nauczyciela oraz stosowanie metod nauczania sprzyjających kształtowaniu kompetencji kluczowych, np. metody projektu, metody *WebQuest* czy metody odwróconej szkoły, oraz w wyniku realizacji określonych treści kształcenia dotyczących życia społecznego, tolerancji i kultury.

Lekcja języka niemieckiego jest szczególnym miejscem kształtowania postawy obywatelskiej w kontekście poszanowania tradycji i kultury własnego narodu bez naruszania dóbr i tradycji innych narodów, przy równoczesnym kształtowaniu postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji, co ma zapobiegać wszelkiego rodzaju dyskryminacji bądź nietolerancji i być przyczynkiem do pokoju na świecie oraz harmonijnego współistnienia ludzi różniących się kulturą, pochodzeniem, kolorem skóry, statusem społecznym lub wykształceniem.

Program zakłada przygotowanie ucznia do funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim, ucznia świadomego swoich kompetencji, potrafiącego stawiać i realizować cele indywidualne bez uszczerbku dla innych.

III. Treści nauczania zgodne z wymaganiami szczegółowymi w podstawie programowej

W obowiązującej podstawie programowej przyjęto taki sposób formułowania szczegółowych celów kształcenia, że szczegółowe cele kształcenia są tożsame z treściami kształcenia (patrz: szczegółowe cele kształcenia).

Dla ułatwienia podzielenia treści przeznaczonych do zrealizowania w trakcie dwuletniego cyklu kształcenia przedstawiono rozwiązania dotyczące materiału nauczania w aspekcie tematyki, gramatyki i funkcji językowych.

W propozycji realizacji treści w dwuletnim cyklu kształcenia wybrano serię *Mit links!*⁵

Należy pamiętać, że program nauczania może być realizowany z każdym innym podręcznikiem dopuszczonym do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisanym do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania języka niemieckiego. Kolejność realizacji poszczególnych zagadnień leksykalnych i gramatycznych należy dostosować do swoich potrzeb i materiałów dydaktycznych.

3.1. Zakresy leksykalne

1. Człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania),
2. Miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace

⁵ Zob. E. Kręcejewska, D. Lisowska, C. Serzysko, B. Sekulski, *Mit links!*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2017.

domowe),

3. Edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły),
4. Praca (np. popularne zawody, miejsce pracy),
5. Życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta),
6. Żywnienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne),
7. Zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług),
8. Podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki),
9. Kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje),
10. Sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu),
11. Zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie),
12. Świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz).

3.2. Zagadnienia gramatyczne

Podstawa programowa nie wskazuje zagadnień gramatycznych w ujęciu listy. Niniejszy program zakłada przyjęcie do realizacji zestawienia zgodnego w dużej mierze z zagadnieniami wskazanymi w informatorze, wydawanym do egzaminu ósmoklasisty⁶. Zestawienie CKE wynika wprost z celów szczegółowych określonych w podstawie programowej. W programie przyjęto ze względu na ograniczenia czasowe – dwie lekcje języka niemieckiego w tygodniu – okrojona listę:

RODZAJNIK

1. Użycie rodzajnika nieokreślonego, np. *Das ist ein Auto.*
2. Użycie rodzajnika określonego, np. *Das Auto ist rot.*
3. Użycie rzeczownika bez rodzajnika, np. *Ich habe Durst.; Sie kommt aus Deutschland.*

RZECZOWNIK

1. Odmiana rzeczownika w liczbie pojedynczej, np. *der Mensch – des Menschen – dem Menschen – den Menschen*
2. Tworzenie liczby mnogiej, np. *die Tage, die Väter, die Menschen, die Bilder, die Autos*
3. Rzeczowniki złożone, np. *das Klassenzimmer*
4. Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności, np. *die Lehrerin, der Fahrer*
5. Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *die Warschauerin, der Deutsche, der Europäer*
6. Rzeczowniki tworzone od bezokoliczników, np. *das Essen, das Radfahren*
7. Odmiana imion własnych, np. *Peters Hund, Claudias Buch*
8. Rzeczownik po określeniu miary i wagi, np. *ein Kilo Kartoffeln, ein Liter Wasser*
9. Rekcja najczęściej używanych rzeczowników, np. *Antwort auf*

⁶ CKE wydaje Informator do każdego egzaminu zewnętrznego.

ZAIMEK

1. Zaimki osobowe, np. *ich, mir, mich*
2. Zaimek nieosobowy *es*
3. Zaimek zwrotny *sich*
4. Zaimki dzierżawcze, np. *mein, sein, unser, Ihr*
5. Zaimek wskazujący: *dieser*
6. Zaimki pytające, np. *wer, was, wann, welcher, was für ein, warum, wo, wohin, woher*
7. Zaimki nieokreślone, np. *alle, jeder, jemand, man*

PRZYMIOTNIK

1. Przymiotnik jako orzecznik, np. *Das Fahrrad ist modern.*
2. Przymiotnik jako przydawka:
 - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem *kein*, np. *ein großer Hund, meine liebe Schwester, keine schwierigen Aufgaben*
 - bez rodzajnika
 - regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, np. *klein – kleiner – der / die / das kleinste, am kleinsten, gut – besser – der / die / das beste, am besten*
4. Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *Berliner Bahnhof, deutsch, amerikanisch*
5. Przymiotniki z przedrostkiem *un-*, np. *unglücklich, ungeduldig*
6. Rekcja najczęściej używanych przymiotników, np. *zufrieden mit*

LICZEBNIK

1. Liczebniki główne, np. *zehn, einhundert*
2. Liczebniki porządkowe, np. *der / die / das zehnte, der / die / das einhundertste*

PRZYSŁÓWEK

1. Regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków, np. *klein – kleiner – am kleinsten, gern – lieber – am liebsten*
2. Przysłówki czasu i miejsca, np. *heute, dort, hier, oben, unten*

PARTYKUŁA

1. Wybrane partykuły: *sehr, besonders, viel, erst, sogar, immer, ziemlich, aber*, np. *Der Arzt ist sehr nett.; Sie hat Mathe besonders gern.; Mein Vater spielt ziemlich gut Gitarre.; Du bist aber ein guter Fahrer!*

PRZYIMEK

1. Przyimki z celownikiem, np. *bei (bei meiner Oma), mit (mit dem Bus), seit (seit letztem Jahr)*
2. Przyimki z biernikiem, np. *für (für dich), ohne (ohne meine Eltern)*
3. Przyimki z celownikiem i biernikiem, np. *an (Ich hänge das Bild an die Wand.), auf (Die Lampe steht auf dem Tisch.)*

CZASOWNIK

1. Formy czasowe: *Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt*, np. *Ich gehe in die Schule.; Ich werde in die Schule gehen.; Ich ging in die Schule.; Ich bin in die Schule gegangen.*
2. Czasowniki posiłkowe *sein, haben* i *werden*
3. Czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski, np. *helfen, lesen, schlafen*
4. Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. *abfahren, bestellen*
5. Czasowniki zwrotne, np. *sich waschen, sich freuen*
6. Czasowniki modalne w czasach *Präsens* i *Präteritum*: *können, müssen, wollen, dürfen, sollen, mögen*
7. Formy imiesłowowe najczęściej występujących czasowników: *Partizip II*, np. *gemacht, gekommen, gebracht*
8. Tryb rozkazujący, np. *Gib mir das Buch!; Setzen Sie sich!; Macht die Tür zu!*
9. Bezokoliczniki z *zu* i bez *zu* jako utarte zwroty
10. Tryb przypuszczający: *Konjunktiv II Präteritum*, np. *Andreas möchte mich heute besuchen.; Ich hätte gerne eine Million Euro.*
11. Tryb warunkowy: *Konditional I (würde + Infinitiv I)*, np. *Ich würde heute gern ins Kino gehen.*
12. Rekcja najczęściej używanych czasowników, np. *sprechen über, helfen bei*

SKŁADNIA

1. Zdania pojedyncze:
 - oznajmujące, np. *Wir machen Hausaufgaben.*
 - pytające, np. *Macht ihr Hausaufgaben?; Was macht ihr?*
 - rozkazujące, np. *Macht Hausaufgaben!*
2. Szyk wyrazów:
 - prosty, np. *Peter geht am Sonntag schwimmen.*
 - przestawny, np. *Am Sonntag geht Peter schwimmen.*
 - szyk zdania podrzędnie złożonego, np. *Ich denke, dass unser Lehrer nett ist.*
3. Przeczenia *nein, nicht, kein* i ich miejsce w zdaniu, np. *Er hat kein Geld.; Geht ihr heute nicht zum Englischkurs?; Nein, wir gehen nicht zum Kurs.*
4. Zdania złożone współrzędnie ze spójnikami, np. *aber, denn, oder, und, sondern, deswegen*, np. *Normalerweise gehen wir spazieren, aber bei dem Regen bleiben wir zu Hause.; Wir bleiben zu Hause, denn das Wetter ist heute schlecht.*
5. Zdania złożone współrzędnie bezspójnikowe, np. *Die Sonne scheint, es ist warm.*
6. Zdania podrzędnie złożone ze spójnikami: *dass, weil, wenn, so ..., wie ...*

3.3. Funkcje językowe

Poniższe zestawienie zawiera spis funkcji charakterystycznych dla drugiego etapu edukacyjnego:

- przedstawianie siebie i innych osób,
- nawiązywanie kontaktów towarzyskich,
- uzyskiwanie i przekazywanie informacji oraz wyjaśnień,
- wyrażanie prośby o pozwolenie, udzielanie i odmawianie pozwolenia,

- wyrażanie opinii i życzeń, pytanie o opinie i życzenia innych,
- zgadzanie i nie zgadzanie się z opiniami innych,
- wyrażanie upodobań, intencji i pragnień,
- pytanie o upodobania, intencje i pragnienia innych osób,
- składanie życzeń, odpowiadanie na życzenia,
- składanie propozycji, przyjmowanie, odrzucanie propozycji,
- zapraszanie, odpowiadanie na zaroszenie,
- pytanie o pozwolenie, udzielanie lub odmowa pozwolenia,
- nakazywanie, zakazywanie,
- wyrażanie prośby i podziękowania oraz zgody lub odmowy wykonania prośby,
- wyrażanie uczuć i emocji,
- stosowanie zwrotów grzecznościowych.

Należy pamiętać, że w nawet stosunkowo krótkiej interakcji występuje wiele działań językowych i z pewnością poza wymienionymi powyżej funkcjami, nauczyciel zrealizuje inne, dodatkowe, to wynika ze złożonej struktury języka np.

Fragmenty z rozmowy telefonicznej:	Działania językowe:
<i>Ewa:</i> Hyziak. Tak, słucham.	zgłoszenie – odebranie telefonu
<i>Leon:</i> Cześć Ewa. To Ty? Tu mówi Leon.	pozdrowienie, pytanie o informację, przedstawienie się
<i>Ewa:</i> Kto? Jaki Leon?	(do)pytanie
<i>Leon:</i> Oo..., przepraszam, tu Leon, Leon Król.	przeproszenie, przedstawienie się
<i>Ewa:</i> A, jasne, Leon. Człowieku, jak dawno nic o tobie nie słyszałam... Co u Ciebie?	pokazanie zrozumienia, komentarz, pytanie o samopoczucie
<i>Leon:</i> Dziękuję. Super, a u Ciebie?	udzielenie informacji, pytanie o informacje
<i>Ewa:</i> Też dobrze. W tym momencie jestem trochę zajęta, ale poza tym...	udzielenie informacji, komentarz
<i>Leon:</i> To do rzeczy. Organizuję spotkanie klasowe i szukam...	przekazywanie informacji

IV. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

4.1. Zasady i koncepcja nauczania

4.1.1. Zasady nauczania

W realizacji programu zakłada się stosowanie norm postępowania dydaktycznego⁷ tzw. zasad nauczania, przede wszystkim: **systematyczności** – rozumianej jako rodzaj rytmiczności,

⁷ Zob. Kupisiewicz; Okoń.

powtarzalności i skrupulatności; **poglądowości** – opieranie nauki języka na podstawie konkretnych sytuacji komunikacyjnych lub ich obrazowych przedstawień; **samodzielności** – pojmowanej jako autonomia ucznia w dokonywaniu wyborów, planowaniu i rozwiązywaniu kwestii problemowych; **związku praktyki z teorią**, który staje się w dzisiejszych czasach niezbędnym elementem motywacji; **efektywności**; **przystępności**; **indywidualizacji** oraz **trwałości wiedzy**, która w przypadku języka obcego, nauczanego spiralnie i podlegającego zasadzie kumulatywności jest elementem koniecznym do osiągnięcia sukcesu.

4.1.2. Koncepcja nauczania

Ocenianie kształtujące

Za nadrzędną strategię nauczania przyjęte zostało w niniejszym programie ocenianie kształtujące. W pięciu strategiach OK znajdujemy sposoby na zapewnienie uczniowi wszystkiego, co jest potrzebne, by był zaangażowany, zmotywowany i chętny do współpracy.

1. Nauczyciel realizujący ten program **zawsze podaje swoim uczniom cele lekcji** i stara się, by uczniowie się z nimi utożsamiali. Sytuacją idealną będzie taka, w której cel wyznaczony przez nauczyciela stanie się celem własnym ucznia.

Na przykład w serii *Mit links!* każda jednostka lekcyjna ma określony cel – wystarczy go przeformułować wraz z uczniami na język ucznia i mamy gotowy cel: *Na dzisiejszej lekcji nauczysz się opisywać charakter osób.*

Każdy z nas przemierzając określoną trasę, chciałby wiedzieć, czy rzeczywiście dobrze idzie. Nasz uczeń też potrzebuje takich drogowskazów – w OK są nimi tzw. kryteria sukcesu, czyli zjawiska, wiadomości, umiejętności ucznia, które pokażą mu i nauczycielowi, że cel został osiągnięty. W OK nazywa się je NACOBESU – *na co będą zwracać uwagę*, dokonując samooceny, oceny koleżeńskiej, czy też na co będzie zwracać uwagę oceniający pracę ucznia nauczyciel. Można powiedzieć, że kryteria sukcesu są rodzajem umowy między nauczycielem, a uczniem, co będzie podlegało ocenie.

Na przykład w serii *Mit links!* każdy rozdział jest poprzedzony informacją, czego uczeń się w nim nauczy – wystarczy uszczegółwić te zapisy, by mieć gotowe NACOBESU do sprawdzianu z danego rozdziału.

Hallo!

W tym rozdziale nauczysz się:

Słownictwo	Gramatyka	Komunikacja
<ul style="list-style-type: none"> ■ nazw państw ■ liczebników od 1 do 100 ■ nazywać aktywności w czasie wolnym 	<ul style="list-style-type: none"> ■ odmieniać czasownik <i>sein</i> ■ odmieniać czasowniki w czasie <i>Präsens</i> ■ odmieniać czasownik <i>mögen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ witać się i żegnać ■ przedstawiać siebie i innych ■ zasięgać i udzielać informacji dotyczących pochodzenia, miejsca zamieszkania oraz wieku ■ zasięgać i udzielać informacji na temat ulubionych aktywności w czasie wolnym ■ udzielać i zasięgać informacji na temat upodobań ■ umieszczać wpis na forum internetowym ■ reagować na wpis na forum internetowym

2. Nauczyciel realizujący niniejszy program w **sposób ciągle monitoruje, czy i jak uczeń się uczy**. To pozwala mu na modyfikowanie metod, technik, tempa pracy, odkrywanie treści wymagających powtórzenia bądź uzupełnienia. W celu stałego monitorowania postępów ucznia nauczyciel stosuje techniki (np. światła, patyczków, zadawanie otwartych pytań), które pozwalają mu na bieżąco odkrywać mocne i słabe strony uczniów i podejmować interwencje w zakresie tych ostatnich.

3. Nauczyciel realizujący niniejszy program **udziela uczniom informacji zwrotnych** pomagających się uczyć. Pierwszy element IZ⁸ polega na wyszczególnieniu dobrych stron, aspektów pracy ucznia. Jest on bardzo istotny z powodów psychologicznych, to m.in. dzięki niemu łatwiej budować pozytywne relacje. Oczywiście nauczyciel powinien dostrzec w razie konieczności również mankamenty pracy ucznia i odnotować, co wymaga dodatkowej pracy lub poprawy. Wreszcie oczekiwana pomoc w uczeniu się – trzeci element IZ – bardzo konkretna wskazówka, jak wykonać poprawę, z jakich materiałów lub ćwiczeń skorzystać, gdzie poszukać informacji itd. Ostatnim elementem informacji zwrotnej jest zwykle wskazówka, jak uczeń powinien pracować dalej, by mógł cieszyć się postępami.

4. Nauczyciel realizujący niniejszy program **stawia na współpracę, docenia efekt synergii** i kładzie nacisk na pracę w parach lub grupach i wzajemne korzystanie ze swoich umiejętności oraz wykorzystywanie potencjału jednostek w jak najefektywniejszy sposób – zgodnie z ich predyspozycjami.

Pozwalając uczniom pracować w grupach, czy też umożliwiając ustalanie odpowiedzi na pytania w parach, oprócz zwielokrotnionych korzyści w postaci lepiej wykonanej pracy, mamy dodatkowo zaspokojone dwie bardzo istotne kwestie:

a. poczucie bezpieczeństwa ucznia – odpowiedzialność za poprawność wykonanej pracy rozkłada się na członków grupy,

b. preferencje uczenia się przez młodzież w grupie rówieśniczej (człowiek jest istotą społeczną). Marek Kaczmarzyk pisze o fenomenie wymiany informacji w procesie socjalizacji, m.in. w grupie rówieśniczej, co pozwala na skuteczne funkcjonowanie w

⁸ IZ – informacja zwrotna.

społeczności oraz przyczynia się do ewentualnego łączenia pozytywnie zweryfikowanych memów⁹ w kompetencje.

Aby zrealizować punkt czwarty, nauczyciel realizujący niniejszy program zna i stosuje wybrane techniki nauczania kooperatywnego.

5. Nauczyciel realizujący niniejszy program **stawia** swoim uczniom **wyzwania, wierzy w ich możliwości, pozwala popełniać błędy i ponosić ich konsekwencje.**

Z psychologii poznawczej i z teorii konstruktywizmu wynika, że efektywne uczenie się jest możliwe tylko wtedy, gdy sam zainteresowany odczuwa potrzebę opanowania określonej wiedzy i umiejętności. Wśród czynników wpływających na zaangażowanie czyli motywację ucznia, jest jego podmiotowość, dlatego OK stawia na autonomię ucznia w procesie dydaktycznym. Jednak jej wypracowanie w dużym stopniu zależy od nauczyciela, który powinien przyjąć określoną rolę: wzmacniać w uczniach poczucie własnej wartości, wierzyć w ich możliwości (efekt Rosenthala) i stawiać przed nimi wyzwania ciut powyżej progu możliwości, a ponadto stwarzać warunki poczucia bezpieczeństwa, w tym „bezpiecznego” popełniania błędów oraz udzielać rozwijających informacji zwrotnych.

4.1.3. Pomoce dydaktyczne

Realizacja celów programu powinna odbywać się w pracowni przystosowanej do nauczania języka obcego. Zaleca się stosowanie środków dydaktycznych oddziałujących na wzrok, słuch oraz dotyk, gdyż sprzyja to polisensoryczności w nauczaniu.

Zalecane są:

- środki wzrokowe, np. karty obrazkowe, tablice gramatyczne, obrazy (w tym filmy), przedmioty naturalne, schematy, symbole;
- środki słuchowe, np. odtwarzacze CD, MP3, płyty CD, nagrania MP3;
- środki wzrokowo- słuchowe, np. projektor multimedialny, telewizor, komputer, w miarę możliwości tablica interaktywna;
- ewentualnie (w miarę dostępności) środki automatyzujące proces nauczania, np. laboratorium językowe.

W ułatwieniu uczniom opanowania wybranych treści, a nauczycielowi w różnicowaniu form pracy, czyli uatrakcyjnianiu zajęć z uczniami, służą różnorakie pomoce dydaktyczne.

Należą do nich, np.:

- podręcznik interaktywny,
- filmy (wideodydaktyka),
- zadania w podręczniku i ćwiczeniach wymagające korzystania z Internetu,
- strona internetowa wydawnictwa,
- nagrania formacie MP3 (audiodydaktyka).

Materiał podręcznikowy może być zaprezentowany w różny sposób, usystematyzowany w

⁹ mem – określenie Richarda Dawkinsa na jednostkę informacji kulturowej przekazywanej pozagenetycznie, zdolnej do replikacji i ewolucji, za: M. Kaczmarzyk, Zielony Mem, Mikołów, 2012, str. 52.

różne kategorie, podzielony na różne sekcje i moduły.

Koncepcja przykładowej serii *Mit links!* opiera się na pomysle dostępu do zasobów przez określone „linki”. Materiał w niej zawarty został usystematyzowany w następujących kategoriach:

- interakcja: *Kommunikationslink*,
- gramatyka: *Grammatiklink*,
- techniki kompensacyjne: *Strategielink*,
- kompetencja intekulturowa: *Kulturlink*,
- wymowa: *Aussprachelink*,
- nauka tworzenia wypowiedzi pisemnej: *Schreiblink*,
- projekty: *Projektlink*,
- praca na bazie zasobów internetowych: *Weblink*,
- asymilacja wiedzy, tu: nawiązanie do znajomości języka angielskiego: *Englischlink*.

4.2. Wiodąca metoda kształcenia językowego

Do realizacji założonych celów kształcenia i wychowania w realizacji niniejszego programu zaleca się **podejście komunikacyjne** o silnie eklektycznym charakterze. Podejście komunikacyjne zakłada, że wszystkie sytuacje podczas lekcji są pretekstem do komunikowania się. Błędy językowe są nieodłącznym elementem uczenia się, w procesie uczenia się mają być stopniowo eliminowane. Dopuszcza się, a nawet zaleca, uzupełnianie metody innymi, znanymi metodami i technikami pracy, adekwatnie do potrzeb, możliwości i preferencji uczniów. W podejściu komunikacyjnym istotnym czynnikiem sprzyjającym bądź ograniczającym możliwości realizacji celów kształcenia jest **liczebność grupy**, optymalna byłaby grupa 14–15 osobowa. Taka liczebność umożliwia zastosowanie wszystkich form socjalnych, daje możliwość indywidualizacji pracy z uczniami oraz ich udziałowi w realizowanych podczas lekcji aktywnościach.

4.3. Techniki pracy

Techniki pracy zależą zawsze od odbiorcy programu. Zaleca się stosowanie technik nauczania preferowanych przez nauczaną grupę wiekową – **metodyka bliska uczniowi**. W czasie nauki w klasach siódmej i ósmej szkoły podstawowej następuje u młodzieży okres, w którym można zaobserwować zarówno u chłopców jak i dziewcząt zmianę zachowań. **Chłopców charakteryzuje** wzrost siły fizycznej, wzmożona potrzeba ruchu, wzrost ilości zachowań agresywnych, radość z przeżywania doznań na poziomie oddziaływania światła i dźwięku, skłonność, chęć do przeżywania przygód oraz robienia psikusów, co szczególnie łatwo zaobserwować w trakcie lekcji. **Dziewczęta** natomiast przeżywają wahania nastroju, uczucia związane z brakiem akceptacji dla samej siebie (początek okresu dojrzewania), tworzenia aury tajemniczości i przekazywania sobie tajemnic w grupach dziewcząt. Do tak zróżnicowanej grupy ma dotrzeć nauczyciel i zrealizować postawione cele. Doświadczenia dnia codziennego wskazują, że zaangażowanie każdego z nas zależy od wielu czynników. **Angażujemy się, gdy** mamy:

- świadomość celów i ich realizacja stanowi dla nas wartość.
- poczucie wpływu na to co robimy.
- poczucie bycia kompetentnym w zakresie wykonywanych działań.
- poczucie, że nasz trud – praca jest doceniany.

Analiza powyższych twierdzeń pozwala wyciągnąć następujące wnioski. Ucznia zawsze należy informować o celach naszych dążeń – globalnych i poszczególnych lekcji, dawać mu „pole” do współdecydowania (np. przez wybór z dwóch propozycji); dawać zadania na miarę jego kompetencji (ale nie za łatwe, muszą mieć poziom trudności wymagający wysiłku) oraz doceniać nawet drobne postępy ucznia, by czuł, że jego trud jest doceniany.

4.3.1. Metoda projektów

W realizacji celów niniejszego programu przewiduje się stosowanie metod i technik pracy, za pomocą których można kształtować kompetencje kluczowe oraz rozwijać autonomię ucznia. Oba postulaty spełnia **metoda projektu**, która jest metodą kształcenia sprowadzającą się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcie oraz ocenia jego wykonanie. (...) Najlepiej jeżeli źródłem projektu jest świat życia codziennego, a nie abstrakcyjna nauka. Punktem wyjścia powinna być sytuacja problemowa, zamierzenie, podjęcie jakiejś inicjatywy, wytyczenie celu, punktem dojścia zaś szeroko rozumiany projekt.¹⁰ Zrobienie plakatu przez grupę uczniów nie ma nic wspólnego z projektem. Praca metodą projektu¹¹ polega na grupowej realizacji zadania problemowego. Działania w ramach projektu przebiegają w sposób planowy i etapowy:

1. wybór tematu i sformułowanie problemu,
2. stworzenie zespołu i określenie zasad współpracy,
3. sformułowanie celów i zaplanowanie działań,
4. monitorowanie i dokumentowanie własnej pracy,
5. prezentacja,
6. ewaluacja projektu.

W toku realizacji projektu rozwija się u uczniów szereg umiejętności, takich jak logiczne myślenie, planowanie, praca w zespole, umiejętności społeczne, czasami informatyczne, kompetencje w zakresie skutecznej komunikacji. Kształtowane są również postawy odpowiedzialności, systematyczności, rzetelności i współpracy.

Na przykład w serii *Mit links!* nauczyciele i uczniowie znajdą całą gamę pomysłów na projekty, np.

¹⁰ Za: M.S. Szymański.

¹¹ Więcej o metodzie projektu: <http://www.ceo.org.pl/projekt/news/narzedzia-i-programy-w-projekcie>

10 Projektlink Finde im Internet ein Landschaftsfoto aus dem deutschsprachigen Raum und beschreibe es möglichst genau. Dann sammle Informationen über die Gegend. Präsentiere das Foto, die Beschreibung und die gesammelten Informationen in Form einer multimedialen Präsentation in der Klasse.

Znajdź w Internecie zdjęcie krajobrazu z terenów państw niemieckojęzycznych i opisz je możliwie najdokładniej. Następnie zbierz informacje o regionie, z jakiego pochodzi zdjęcie. Zaprezentuj zdjęcie, opis i zebrane informacje w formie prezentacji multimedialnej w klasie.

13 Projektlink Sammelt zu Hause originale Verpackungen von deutschen, österreichischen oder schweizerischen Produkten. Macht Plakate in Gruppen über Deutschland, die Schweiz und Österreich.

Zbierzcie w domu oryginalne opakowania po niemieckich, szwajcarskich i austriackich produktach i wykorzystajcie je przy wykonywaniu plakatów w grupach na temat Niemiec, Austrii i Szwajcarii.

W pracy projektowej można wykorzystać narzędzia XXI. wieku takie jak *Glog* jako formę prezentacji efektów projektu:

- <http://www.ceo.org.pl/pl/projekt/news/glogster-krok-po-kroku>
- edu.glogster.com

4.3.2. Metoda *WebQuest*

Drugą, dość ciekawą metodą, możliwą do zastosowania z uczniami jest metoda *WebQuest*¹², która jest zorientowana na „prowadzenie przez uczniów badań”, w których wyjściowym źródłem informacji jest Internet. W tej metodzie uczniowie mają za zadanie zgłębienie danej tematyki w oparciu o informacje znalezione w sieci i wyciągnięcie wniosków. Metoda uczy efektywnego korzystania z Internetu jako źródła informacji, ale „każe” poddawać tę informację weryfikacji i przetworzeniu. Inne walory metody to m.in. uczenie się przez uczniów metodologii badań, poszerzenie ich wiedzy ogólnej, rozwijanie twórczego myślenia. *WebQuest* jest metodą problemową, wspierającą motywację. Trudnością w pracy metodą *WebQuest* jest prawidłowe formułowanie zadań dla uczniów. Muszą być one skonstruowane tak, by korzystanie z Internetu nie sprowadziło się do sprawdzenia informacji lub ich skopiowania. Na przykład zadanie *Sprawdź ceny produktów żywnościowych w niemieckim sklepie internetowym* nie jest zadaniem należącym do repertuaru metody *WebQuest*. W metodzie *WebQuest* zadanie mogłoby brzmieć: *Masz 150 zł, zaplanuj zakupy produktów spożywczych dla czteroosobowej rodziny (mama, tata, córka – 6 lat, syn 13) na dwa dni weekendu. Rodzina powinna spożywać 3 posiłki główne, w domu nie posiada żadnej żywności ani napojów. Sporządź listę zakupów wraz z kosztem poszczególnych produktów spożywczych (ceny sprawdź w markecie internetowym). Podaj nazwy przewidywanych potraw. Następnie sprawdź, czy za kwotę 150 zł możliwe byłyby zakupy tych samych produktów w Niemczech. W celu przeliczenia złotych na euro skorzystaj z kalkulatora walut.*

Wiele serii podręczników do nauki język niemieckiego proponuje wykonywanie niektórych zadań lub ćwiczeń przy pozyskiwaniu informacji z Internetu, ale nie zawsze chodzi w nich o metodę *WebQuest*, która jest – jak pokazują doświadczenia – atrakcyjna dla uczniów.

Przykład zadań dla ucznia, do wykonania przy użyciu nowoczesnych mediów:

- Gehe auf die Seite www.lena-meyer-landrut.de und höre ihre Lieder. Welches Lied

¹² Więcej o metodzie *WebQuest*: <https://sites.google.com/a/enauczanie.com/nowoczesne/start>.

gefällt dir? Wie findest du ihre Musik?

- Findet in Paaren im Internet Preise, die man in den deutschsprachigen Ländern in der Musikbranche bekommen kann. Findet auch, wer sie in den letzten zwei Jahren bekommen hat. Vergleicht die Ergebnisse euer Arbeit in der Klasse.

4.3.3. Metoda odwróconej szkoły

Równie ciekawą i potrzebną metodą, zwłaszcza gdy nauczyciel nastawia się na indywidualizację, może okazać się metoda odwróconej szkoły¹³, która polega na przesunięciu treści z obszaru WIEDZA / INFORMACJA na grunt pozalekcyjny, tak by na lekcji mieć więcej czasu na prezentację, zastosowanie zdobytej wiedzy i jej ewaluację.

Aby uzyskać taki efekt należy udostępnić uczniom w domu dostęp do treści edukacyjnych przed lekcją, na której miałyby one zostać wprowadzone. Można to zrobić w formie papierowej, przygotowując np. notatkę dla uczniów albo z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi TIK np. przez udostępnienie uczniom informacji w formie podcastów, wideocastów, filmów, nagrań mp3. Na bazie informacji / wiedzy, z którą uczniowie się zapoznali wcześniej, nauczyciel planuje swoją lekcję. Metodę można zastosować w dowolnym momencie, nie wymaga ona szczególnej rewolucji w zakresie stosowanych zabiegów metodycznych. Nakład pracy nauczyciela polega na znalezieniu lub stworzeniu odpowiedniego materiału dla uczniów. Korzyści są niewątpliwe i, co ważne, leżą po obu stronach procesu dydaktycznego – nauczyciel ma więcej czasu na lekcji, uczniowie są wdrażani do samodzielności – jest kreowany rozwój autonomii ucznia oraz następuje przygotowanie do uczenia się przez całe życie.¹⁴

4.3.4. Rozwijanie autonomii ucznia, a kształtowanie jego kompetencji kluczowych

Nauczyciele pytani o najistotniejszy problem, z którym się borykają na lekcjach języka niemieckiego wskazują m.in. brak chęci do pracy u swoich uczniów. Rozważaniom na temat motywacji ucznia do nauki jest poświęcona cała gama publikacji. Kilka lat temu została przeprowadzona ankieta DELPHI (www.learn-line.nrw.de), której wyniki szczegółowo opisał Vlastimil Polák¹⁵. W ankiecie zapytano o **skuteczne formy uczenia się i nauczania**.

Ankietowane nauczycielki wymieniły, w przeważającej mierze, formy uczenia się i nauczania charakterystyczne dla idei autonomii uczenia się, przewijały się one już w niejednej koncepcji nauczania języka obcego i nie są to formy całkowicie nowe. Według badanych są to:

- pozytywna atmosfera uczenia się i nauczania,
- uwzględnienie indywidualnych predyspozycji / struktur uczenia się i myślenia,
- ukierunkowane na działanie formy pracy i lekcji,
- adekwatne do treści metody nauczania,
- stosowanie urozmaiconych / różnorodnych form pracy i aktywności uczących się,
- możliwie najwyższa samodzielność pracy uczących się,

¹³ Więcej o metodzie: <http://www.khanacademy.pl>.

¹⁴ Do przygotowania informacji o metodach wykorzystano m.in. strony internetowe firmowane przez Lechosława Hojnackiego.

¹⁵ V. Polák, Wirksame Lehr- und Lernaktivitäten. Eine Delphi-Befragung mit ausgewählten Lehrerinnen und Lehrern, w: Arbeitsbericht Nr. 58, Herausgeber: Landesinstitut für Schule und Weiterbildung, Soest, 2002.

- radość jako nieodłączny element uczenia się,
- aktywizacja wiedzy, którą uczący się już dysponuje,
- uczący się powinni zdawać sprawozdanie ze swoich działań / uczenia się,
- przekonanie o sensowności nauczanych treści,
- uczenie się w różnych miejscach,
- powtarzanie nauczonych treści,
- uczenie się w kontaktach interpersonalnych z innymi,
- dążenie do szczególnego opracowania treści.

Wyniki powyższego badania w dużej mierze korelują z koncepcją przedstawioną przez Annegret Schmidjell¹⁶ (2005), która wskazała z kolei na dziewiętnaście aspektów dobrej lekcji języka obcego:

1. Nie istnieje tylko jeden dobry model lekcji języka obcego.
2. Nie należy lekceważyć zdobyczy naukowych o uczeniu się i nauczaniu.
3. Dobre lekcje języka obcego odbywają się w dobrej szkole.
4. Dobra lekcja języka obcego uwzględnia czynniki pozajęzykowe.
5. Umożliwia różnorodne doświadczenia kulturowe, systematycznie ich dostarcza i wykorzystuje.
6. Na dobrej lekcji języka obcego dyskutuje się o problemach komunikacji interkulturowej i możliwościach ich przezwyciężania.
7. Dobra lekcja języka obcego jest różnorodna pod względem treści, interesująca, zajmująca możliwie jak największą liczbę uczących się.
8. Czyni m.in. sam język i komunikację treścią lekcji.
9. Dopuszcza możliwość indywidualnego (przez uczących się) doboru treści, na bazie których, uczący uczą się języka.
10. Dobra lekcja języka obcego przygotowuje na kontynuację uczenia się języka obcego po zakończeniu edukacji szkolnej.
11. Utrzymuje i wspiera zainteresowanie tym, czego nauczono się w obcym języku.
12. Wykorzystuje i integruje zdobyte poza szkołą umiejętności i doświadczenia językowe jak i umiejętności uczenia się języka.
13. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje naturalne możliwości przyswajania języka i wspiera je odpowiednimi strukturami i metodami kognitywnymi.
14. Wykorzystuje stworzoną przez media i osobiste kontakty możliwość prezentacji różnych typów mówców języka obcego.
15. Umożliwia fazy eksperymentowania z językiem.
16. Znajduje kompromis między różnymi zainteresowaniami, stylami uczenia się i potrzebami uczących się, a pracą / uczeniem się w grupie.
17. Podczas dobrej lekcji języka obcego dyskutuje się wagę poprawności językowej (czy jest mniej, czy bardziej potrzebna i dlaczego) oraz trudności w komunikacji w wyniku ograniczenia ilości środków językowych.

¹⁶ Referentka Goethe Instytut, autorka artykułów o autonomii uczenia się m.in. dla wydawnictwa Hueber, tj. Materiały szkoleniowe Lernen Lernen, Murnau.

18. Dobrej lekcji języka obcego udaje się balansować pomiędzy dwoma potrzebami uczącego się: z jednej strony potrzebą bezpieczeństwa i odnoszenia sukcesu, z drugiej strony pożądaną (jako czynnik motywujący do rozwoju językowego uczącego się) niepewnością i wątpliwością.

19. Na dobrej lekcji języka obcego są jasne kryteria oceny osiągnięć, zwłaszcza wypowiedzi ustnych. Nie należy demotywowwać obcymi językowo kryteriami oceniania.

Z dziewiętnastu przedstawionych aspektów co najmniej osiem w sposób bezpośredni realizuje postulat autonomii uczenia się na lekcji języka obcego, większość pozostałych (po głębszej analizie) – również. Z obu opracowań wynika, iż **autonomia uczenia się jest pożądaną w nauczaniu języka obcego alternatywą w stosunku do określanego** (tematyka, metody pracy, tempo, strategie) **jednoosobowo, często autorytarnie nauczania i uczenia się**. Częściowe przekazanie odpowiedzialności i kontroli za procesy uczenia się i nauczania w ręce uczniów powinno przynosić pozytywne skutki. Przy realizacji niniejszego programu zaleca się włączenie do repertuaru stosowanych metod, metod aktywizujących, w których rola nauczyciela uległa zdekonstruowaniu – staje się on organizatorem i koordynatorem pracy uczniów, aktywizując ich do działań twórczych, jego nowe funkcje to:

- doradca – jest do dyspozycji, gdy uczniowie mają problem z rozwiązaniem zadania lub czegoś nie rozumieją,
- animator – inicjuje metody i objaśnia ich znaczenie dla procesu uczenia się, przedstawia cele i przygotowuje materiały do nauki i pracy, ale jest elastyczny i gotowy do wprowadzania zmian,
- obserwator – obserwuje uczniów przy pracy i dzieli się z nimi spostrzeżeniami z tych obserwacji,
- partner – jest gotowy zmieniać / dostosowywać przygotowaną wcześniej lekcję w zależności od preferencji uczących się,
- uczestnik procesu dydaktycznego – który daje przykład, iż uczyć się można od każdego, na każdym etapie życia i wszędzie.

Proponowany program zakłada przyjmowanie przez nauczyciela wyżej wymienionych ról w określonych sytuacjach edukacyjnych oraz kładzie nacisk na rozwijanie autonomii ucznia, gdyż jest ona skuteczną drogą do realizowania celów związanych z rozwijaniem kompetencji kluczowych.

Sam przedmiot – język obcy nowożytny, w tym wypadku język niemiecki – jest kompetencją kluczową samą w sobie, bo kompetencje kluczowe to:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- **porozumiewanie się w językach obcych,**
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- inicjatywność i przedsiębiorczość,
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Przyglądając się powyższemu zapisowi można zauważyć, iż znalazły one odzwierciedlenie w zapisach podstawy programowej i z całą pewnością nauczyciel języka niemieckiego ma

szansę zrealizować w jakimś stopniu każdy z nich: czy to przez wprowadzenie odpowiednich treści, czy też zastosowanie odpowiednich metod kształcenia.

4.4. Techniki pracy z uczniem nad poszczególnymi sprawnościami językowymi

4.4.1. Nauczanie słownictwa

Wprowadzanie słownictwa powinno przebiegać wielokanałowo. Uczeń powinien usłyszeć nowe słowo, zobaczyć je, skojarzyć z podobnymi słowami, wymówić, napisać, a potem zastosować w zdaniu. Objaśnianie znaczenia słów należy przeprowadzać w różnoraki sposób np. przez podanie:

- polskiego odpowiednika,
- słowa w kontekście,
- formy opisowej,
- synonimu lub antonimu ,
- pokazanie obrazka z odpowiednikiem słowa.

Przykład:

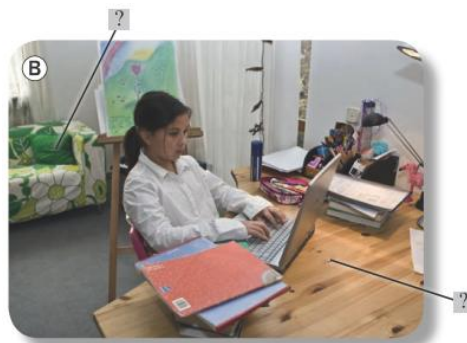
1 Ordne den Gegenständen auf den Fotos die richtigen Bezeichnungen zu. Schreibe die Lösung ins Heft.

Do przedmiotów na zdjęciach dopasuj właściwe określenia. Nie wszystkie przedmioty znajdziesz na zdjęciach. Rozwiązanie zapisz w zeszytach.

1 der Tisch	7 die Kommode
2 der Schrank	8 das Sofa
3 das Regal	9 das Bett
4 der Stuhl	10 der Teppich
5 die Lampe	11 der Schreibtisch
6 der Sessel	12 der Fernseher

2 Höre die Gespräche und sage: Was haben die Personen in ihren Zimmern nicht?

Posłuchaj rozmów i powiedz, czego wypowiadające się osoby nie mają w swoich pokojach.

Zapamiętywaniu słownictwa służą różnorakie techniki, **warto wdrożyć uczniów do stosowania:**

- metod mnemotechnicznych: haki, łańcuszek, pokój rzymski,
- map skojarzeń,
- techniki słów zastępczych,
- wizualizacji.

4.4.2. Nauczanie gramatyki

W nauczaniu gramatyki zaleca się nauczycielom realizującym niniejszy program stosowanie

następujących zasad:

- przykłady z nowymi fenomenami gramatycznymi powinny rozwijać możliwość komunikacji i powinny być osadzone w kontekście / sytuacji,
- zagadnienia gramatyczne wprowadzamy na różnych etapach opanowania języka, a następnie systematyzujemy,
- nowym materiałem nawiązujemy do wcześniej wprowadzonego / opanowanego,
- zagadnienia gramatyczne wprowadzamy zawsze na bazie już znanej leksyki.

Rola gramatyki, przy zastosowaniu podejścia komunikacyjnego w nauczaniu języka, jest drugoplanowa, nie oznacza jednak rezygnacji z dążenia do poprawności językowej, która jest czasem nieodzowna do realizacji intencji komunikacyjnych. Błąd językowy np. na poziomie zastosowania rodzajnika w określonych przypadkach (mianownik- biernik) zaburza jasność, kto jest podmiotem, a kto dopełnieniem w zdaniu, np.: *Die Mutter sieht der Sohn.* zamiast: *Die Mutter sieht den Sohn.*

Rola gramatyki w nauczaniu będzie szczególnie istotna dla uczniów planujących egzamin ósmoklasisty.

Do realizacji celów i treści programu zaleca się :

- stosowanie **indukcji**: zjawiska morfosyntaktyczne wprowadzamy, dobierając przykłady ilustrujące dany problem, a uczniowie powinni znaleźć zależności i sformułować regułę,
- eksponowanie **analogii**, uświadamianie uczniom możliwości stosowania w praktyce poszczególnych struktur,
- przedstawianie **algorytmów** w postaci graficznej – ułatwiają zapamiętywanie,
- stosowanie **wykresów**, tabel, diagramów, symboli, ramek, strzałek, podkreśleń, czcionki o różnym kroju grubości (w zeszytach mazaków fluorescencyjnych) – wspierają obrazowe myślenie uczniów, w szczególności dyslektyków,
- robienie zestawień zjawisk gramatycznych języka polskiego z językiem niemieckim – wskazywanie podobieństw i różnic zapobiega błędom interferencyjnym,
- przeprowadzanie ćwiczeń translacyjnych w relacji: język polski → język obcy
- stosowanie licznych utrważeń:
 - a. ćwiczenia imitacyjne – wdrożenie ucznia do wypowiedzania danej struktury,
 - b. substytucja – powtarzanie tej samej struktury w innych przykładach,
 - c. transformacja – przekształcanie zdań wg wzoru przeprowadzanie rozmówek na tematy dotyczące uczniów.

Przykład wprowadzania gramatyki w serii *Mit links!*:

2 Lies die Anzeigen noch einmal. Zeichne die Tabelle ins Heft und ergänze sie.

Przeczytaj ogłoszenia jeszcze raz i uzupełnij tabelę przerywaną do zeszytu odpowiednimi formami przeczenia *kein*.

Negation				
	Singular			Plural
	(m)	(f)	(n)	(m, f, n)
Nominativ (Wer? Was?)	ein	eine	ein	–
Akkusativ (Wen? Was?)	einen	eine	ein	keine

Grammatiklink Ü 13, S. 68

4 Fragt und antwortet in Paaren wie im Beispiel.

Zadawajcie sobie nawzajem w parach pytania i odpowiadajcie na nie, tak jak w przykładzie.

MP3-Player – MP4-Player

■ Hast du einen MP3-Player?

▲ Nein, ich habe keinen. Ich habe einen MP4-Player.

■ Handy – Smartphone

■ Drucker – Scanner

■ Laptop – Tablet

■ Snowboard –

Skateboard

■ Schlittschuhe –
Sportschuhe

5 Wähle einen Gegenstand aus und schreibe die Anzeige ins Heft.

Wybierz dowolny przedmiot i napisz ogłoszenie w zeszycie.

Mein _____ ist kaputt und jetzt habe ich kein _____ mehr. Ich kaufe gern billig ein _____.

A Ich verkaufe ein Handy. Es ist kein Blackberry. Es ist aber immer noch sehr modern. Ich verkaufe es billig.
Tom, 8B

B Ich sammle alte CDs. Ich habe noch keine CD von Tokyo Hotel „Durch den Monsun“. Vielleicht hast du sie? Ich kaufe sie gern.
Anna, 8A

C Vielleicht hast du noch keinen Laptop? Ich verkaufe meinen sehr billig. Er ist fast wie neu.
Martin, 7A

D Ich laufe nicht mehr Ski und brauche keine Skibrille mehr. Ich habe eine von Atomic. Sie ist ganz neu. Ich verkaufe sie gern.
Katja, 8B

E Ich kaufe sehr gern einen MP4-Player. Mein Player ist kaputt und ich habe jetzt keinen. Vielleicht hast du einen zu viel? Es kann auch ein altes Modell sein.
Ariane, 7C

F Das sind keine Anhänger aus Gold oder Silber. Sie sind aber sehr originell. Ich mache sie selber und verkaufe sie billig!
Katrin, 8B

4.4.3. Techniki pracy nad działaniami / sprawnościami językowymi

RECEPCJA (rozumienie ze słuchu / rozumienie tekstu czytanego)

W celu rozwijania receptywnej znajomości języka zaleca się stosowanie różnorodnych typów ćwiczeń, m.in.:

- dobieranie słów, wypowiedzi, materiału wizualnego do usłyszanych / przeczytanych informacji,
- nanoszenie informacji, danych, symboli, piktogramów np. na plan miasta,
- odnajdowanie określonych informacji, odnajdowanie słów kluczy, określanie głównej myśli usłyszanego / przeczytanego tekstu,
- udzielanie odpowiedzi na pytania do usłyszanego / przeczytanego tekstu,
- porządkowanie tekstu,
- dyktando wizualne,
- tłumaczenie ustne / pisemne,
- tworzenie / dopasowywanie nagłówek do poszczególnych fragmentów tekstu,
- rozwiązywanie zadań ww, na dobieranie oraz p/f.

PRODUKCJA (mówienie / pisanie)

Typy ćwiczeń na rozwijanie produktywnej znajomości języka to m.in.:

- odgrywanie ról,
- parafrazowanie,
- dyskutowanie i argumentowanie ,
- interpretowanie wydarzeń przedstawionych na obrazku / w tekście,
- opisywanie osób, obiektów, miejsc, wydarzeń, drogi,
- pisanie wiadomości, listów,
- podawanie / odtwarzanie treści tekstu,
- przekształcanie tekstów,
- inne.

INTERAKCJA (reagowanie na wypowiedzi ustne i pisemne)

Interakcja wymaga umiejętności tworzenia wypowiedzi (mówienia i pisania), a zatem większość ćwiczeń wskazanych powyżej może być stosowane do treningu interakcji, a ponadto zaleca się:

- łańcuszki (pytanie-odpowiedź),
- technikę *Reißverschluss* (z wykorzystaniem *Wortschatzkiste*),
- dyskusję *zick-zack*,
- technikę *Klassenspaziergang / Markt*,
- zagadki,
- problem-rada,
- *Wechselspiele*,
- inne.

DOSKONALENIE TECHNIKI CZYTANIA

Nauczenie uczniów poprawnego czytania w języku obcym może przesądzić o ich sukcesie edukacyjnym. W języku niemieckim zasady fonetyczne są dość skomplikowane dla polskiego ucznia ze względu na cechę dystynktywną, którą jest np. długość głoski. Należy zatem nauczyć uczniów rozpoznawania relacji: głoska-litera.

Zaleca się:

- czytanie metodą sylabową (zwłaszcza z uczniami z deficytami),
- ćwiczenia fonetyczno-akcentuacyjne na wyizolowanych wyrazach,
- ćwiczenia antyregresyjne z wykorzystaniem słów podobnych do siebie, różnicowanie wyrazów,
- ćwiczenia wykorzystujące zjawisko antycypacji,
- ćwiczenia imitacyjne z wykorzystaniem zapisu na CD,
- ćwiczenia w czytaniu chóralnym,
- ćwiczenia w czytaniu z podziałem na role oraz inne ćwiczenia.

4.5. Formy socjalne pracy na lekcji

Formy organizacyjne nauczania są uzależnione m.in. od stawianych celów kształcenia, liczebności grupy, możliwości czasowych, miejsca, a nawet zasobów materialnych szkoły czyli dostępu do pomocy dydaktycznych.

Na lekcjach języka obcego należy stosować następujące formy socjalne:

- **lekcja frontalna** – zalecana zwłaszcza w sytuacji podawania wiedzy, uściślenia,

- wyjaśniania, prezentacji nowych zagadnień leksykalnych czy gramatycznych,
- **praca w grupach** – zalecana do realizacji miniprojektów i projektów, opracowywanie kwestii problemowych,
 - **praca w parach** – zalecana do imitowania sytuacji, przeprowadzania dialogów, odgrywania ról w scenkach rodzajowych, szczególnie cenna forma pracy – w interakcji z kolegą / koleżanką zanika strach przez oceną ze strony nauczyciela, bariera językowa zostaje pokonana,
 - **praca indywidualna** – ćwiczenia utrwalające, praca z tekstem, sprzyja indywidualizacji nauki.

Ze względu na różne preferencje uczniów należy stosować urozmaicone formy socjalne, pamiętając o walorach nauczania kooperatywnego i stosowaniu strategii oceniania kształtującego.

4.5.1. Nauczanie kooperatywne

„Nauczanie / Uczenie kooperatywne polega na wzajemnym uczeniu się od siebie. Każdy uczeń ma szansę stać się ekspertem. Stosowanie technik nauczania kooperatywnego powinno uzupełniać, być elementem np. lekcji frontальной, gdyż nie jest to metoda nauczania, a jest to forma ustrukturyzowania lekcji w taki sposób, by połączyć zarówno indywidualne jak i kooperatywne postawy uczących się.”¹⁷

Doskonale sprawdza się tzw. Dreierschritt: Myślenie – Wymiana – Prezentacja, np. zadajemy pytanie, każdy uczeń samodzielnie odpowiada na nie, następnie konsultuje swoją odpowiedź z partnerem, uzgodniona odpowiedź jest skonsultowana potem w grupach czteroosobowych (dwie pary łączą się) i dopiero ustalona w grupie odpowiedź jest prezentowana na forum. Z pewnością już niektórzy z Państwa stosują *Reziprokes Lesen*, gdzie uczniowie pracują nad tym samym tekstem, ale otrzymują różne zadania, np. jeden odpowiada na pytania do tekstu, drugi streszcza tekst, trzeci tworzy pytania do tekstu, czwarty wyszukuje słów kluczowe, następnie każdy prezentuje wyniki swojej pracy i dopiero z tych „puzli” uczniowie uzyskują pełny obraz tekstu.

4.6. Przygotowanie uczniów do sprawdzianu ósmoklasisty

Uczniowie przystępują po szkole podstawowej do egzaminu ósmoklasisty m.in. w zakresie języka obcego nowożytnego, którego uczyli się w szkole. Wyboru języka – jednego spośród dwóch nauczanych w szkole – dokonuje uczeń wraz z rodzicami. Wymagania egzaminacyjne na egzaminie ósmoklasisty wynikają wprost z podstawy programowej. Przygotowanie ucznia do egzaminu zewnętrznego wymaga systematycznej pracy nad językiem, także poza lekcjami. Nauczyciel wspomaga uczniów w przygotowaniu do egzaminu poprzez zapoznanie ich z formą egzaminu, wymaganiami egzaminacyjnymi, tematyką i rodzajem zadań egzaminacyjnych. Zważywszy na niezbyt dużą liczbę godzin drugiego języka obcego w szkole podstawowej

¹⁷ Brüning & Saum 2008.

(obligatoryjnie 2 godziny w tygodniu począwszy od klasy siódmej), należy zwrócić szczególną uwagę na dobór podręcznika i materiałów wspomagających.

4.7. Warunki efektywnej współpracy na lekcji

Niezależnie od preferowanego przez nauczyciela repertuaru metod nauczania należy zadbać podczas lekcji o życzliwą atmosferę, zapewnienie uczniom poczucia bezpieczeństwa, przyznanie im prawa do błędów, stworzenie pola do realizacji ich indywidualnych potrzeb i pomysłów. Równie istotne będzie zaangażowanie emocjonalne ucznia, tj. zachęcanie, zainteresowanie, intrygowanie, oburzanie, a nawet prowokowanie ucznia do określonych reakcji werbalnych. Motywacja wewnętrzna ucznia powinna być wzmacniana przez nauczyciela w wyniku stosowania atrakcyjnych form i środków pracy na lekcji. Zaleca się gry i zabawy językowe, wykorzystanie multimediów: programy wideo, programy komputerowe, strony www, telewizja niemieckojęzyczna, słuchowiska radiowe, różnorodne materiały ikonograficzne, nawiązanie kontaktów z rówieśnikami z Niemiec np. za pomocą programu *e-Twinning* (<http://www.etwinning.pl/>), wymiany międzynarodowe, spotkania w klubach i / lub wieczorkach językowych organizowanych w szkole.

V. Sposoby indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w których program będzie realizowany

Zgodnie z rozporządzeniem o ocenianiu, klasyfikowaniu i promowaniu uczniów nauczyciel jest zobowiązany indywidualizować pracę z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, także dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Indywidualizacji potrzebuje praktycznie każdy uczeń w grupie, tylko że w różnym stopniu i natężeniu; potrzebują jej dyslektycy, uczniowie zdolni, uczniowie zaniedbywani wychowawczo przez dom, uczniowie niepełnosprawni (słabo słyszący, słabo widzący, upośledzeni w stopniu lekkim), nieakceptowani przez zespół klasowy itd. Potrzeba indywidualizacji wynika z różnych przesłanek, na lekcji języka obcego będą to przede wszystkim: zróżnicowany poziom językowy uczniów, tempo pracy, poziom motywacji, wielkość grupy, płeć oraz różne preferencje sensoryczne / modalność.

Nauczyciel może / powinien dostosować:

1. treści merytoryczne,
2. metody nauczania / techniki pracy,
3. czas pracy – skrócenie / wydłużenie,
4. sposób / formę wykonania zadania, np. utrudnianie / ułatwianie zadań, zadania o mniej /

bardziej złożonych celach.

Najtrudniej dostosować treści merytoryczne, bo każdego ucznia obowiązuje podstawa programowa, ale jeśli np. realizujemy temat, w ramach którego została przewidziana praca z długim trudnym tekstem, to możemy go podzielić na fragmenty, uczniom wymagającym pomocy rozdać karteczki ze słowniczkiem do tekstu, zastosować metodę odwróconej szkoły tzn. zalecić uczniom zapoznanie się z tekstem – jeszcze przed jego realizacją na lekcji – w domu, nawet na poziomie wyćwiczenia techniki czytania danego tekstu. W ramach pracy nad rozumieniem tekstu zaleca się asymilowanie jego treści z już znanymi zjawiskami, wyjaśnienie uczniom znaczenia słów kluczowych. Uczniowie, dla których tekst nie stanowi wyzwania intelektualnego mogą w tym samym czasie zajmować się np. tworzeniem pytań do tekstu, parafrazowaniem tekstu, wyszukiwaniem informacji pogłębiających, udzielaniem odpowiedzi na pytania do tekstu. Formą indywidualizacji jest również stosowanie nauczania dwustopniowego, w którym nauczyciel oferuje uczniom dwa rodzaje zadań: zadania podstawowe dla wszystkich uczniów i zadania trudniejsze, dla tych którzy wykonają pierwsze. Podczas gdy uczniowie pracują nad zadaniami z pierwszej puli, nauczyciel monitoruje przebieg tej pracy, sprawdza jej poprawność, a następnie daje nowe zadania tym, którzy już skończyli pierwsze.

Możliwa jest również indywidualizacja prac domowych, tu jest możliwość zastosowania następujących opcji:

- zaoferowanie uczniom dwóch wersji zadania domowego (łatwiejsza i trudniejsza – do wyboru), uczniowie najzdolniejsi mogą wykonywać obie wersje zadania,
- oferowanie uczniom różnych zadań,
- oferowanie uczniom możliwości wyboru formy, w której przedstawią zadanie: praca pisemna, prezentacja, plakat.

Narzędziem ułatwiającym stosowanie indywidualizacji jest tablica interaktywna i jej funkcje typu kurtyna, podkreślenie, możliwość dodawania dopisków.

Inne czynniki sprzyjające uczniom o zróżnicowanych potrzebach w grupie to:

- materiały odwołujące się do wielu zmysłów – POLISENSORYCZNOŚĆ,
- zadania / prace oparte na zainteresowaniach,
- bazowanie na mocnych stronach jednostek,
- dostosowanie wymagań do możliwości – stopień trudności zadania powinien narastać wprost proporcjonalnie do wzrostu zainteresowań i możliwości wykonania go przez ucznia,
- odpowiednie strukturyzowanie zadań: raczej krótkie, pierwsza część łatwa lub na tyle uczniom znana, by na wstępie zadania doświadczyli sukcesu.

5.1. Praca z uczniem zdolnym

Skupiając się na pomocy uczniom z widocznymi deficytami, łatwo zapomnieć o uczniach zdolnych – świadczą o tym przypadki diagnoz / badań, na podstawie których stwierdzano regres u uczniów ze stosunkowo wysokimi notami „na wejściu”. Świadczy to o sytuacji, w której nauczyciele pracują z uczniami o mniejszych umiejętnościach językowych, być może wyrównują poziom w grupach, ale dzieje się to kosztem postępu wspomnianych uczniów. Aby zapobiec takiej sytuacji, jest istotna świadomość, że w każdej grupie znajdziemy ucznia,

który wyróżnia się pozytywnie na tle grupy. Co zatem zrobić, aby go nie zaniedbać? Oto lista proponowanych działań:

- stworzenie bazy uczniów o najwyższych kompetencjach językowych w każdej grupie,
- monitoring ich postępów w interwałach półrocznych,
- indywidualizacja pracy z uczniem zdolnym w zakresie treści, metod pracy, form zadań,
- organizacja konkursów (międzyszkolnych, między województwami) dla uczniów o ponadprzeciętnych umiejętnościach językowych,
- poświęcenie godzin wynikających z zapisów w KN właśnie tej grupie uczniów.

Dorym rozwiązaniem dla takiego ucznia mogłoby okazać się wsparcie w formie tutoringu albo forma edukacji spersonalizowanej – wszystko zależy od tego, jakiej sfery dotyczy uzdolnienie. Nie należy jednak zapominać, że wsparcie ze strony szkoły jest często jedyną możliwością rozwoju dla takiego ucznia.

5.2. Praca z uczniem dysfunkcyjnym, w tym – z syndromem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych

Spora część uczniów ma zdiagnozowane dysfunkcje. Na zaświadczeniach z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej stwierdza się najczęściej dysleksję, dysortografię, dysgrafię, hiperdysleksję (trudności w czytaniu ze zrozumieniem¹⁸), dyskalkulię, dyspraksję. Każda dysfunkcja jest bagażem dla ucznia i przeszkodą w swobodnym zdobywaniu przez niego wiedzy i umiejętności językowych, gdyż powoduje zaburzenia percepcji, pamięci, koordynacji wzrokowo-słuchowej, ruchowej lub przestrzennej, co oznacza dla ucznia zaburzenia funkcji językowych lub też ich koordynacji.

Dziecko z dysleksją przeważnie nie uczy się w taki sposób, w jaki my je uczymy, i nie jest to jego winą. Każdy nauczyciel może pomóc uczniowi z dysleksją i wymienionych aspektach:

1. psychologicznym – okazanie zrozumienia,
2. merytorycznym – pomoc w opanowaniu umiejętności językowych.

Technicznie rzecz biorąc, eksperci tematu¹⁹ zalecają posadzenie ucznia blisko biurka. To sprzyja koncentracji uwagi przez dziecko, ośmiela do zadawania pytań, gdy czegoś nie rozumie, pomaga nauczycielowi kontrolować jego pracę np. sprawdzić, czy nadąża z pisaniem.

Inne rozwiązania, które mogą pomóc w określonych sytuacjach, to np.:

1. pozwolenie uczniowi, który ma kłopoty z poprawnym pisaniem, pisać ołówkiem,
2. nieodpytywanie na forum klasy ucznia słabo czytającego, a w przypadku ciężkiej dysleksji pozwolenie na korzystanie z książek mówionych,
3. pozwolenie na stałe korzystania ze słownika ortograficznego (także w trakcie pracy klasowej),
4. pozwolenie uczniom z dysgrafią na nagrywanie wykładu nauczyciela i odrabianie zadań na komputerze,

¹⁸ Krzyczmonik, 2001.

¹⁹ Zob. prace prof. M. Bogdanowicz i / lub dr A. Jurek.

5. niewyrywanie do natychmiastowej odpowiedzi (dyslektycy mają problem z szybkim przypominaniem sobie terminów, dat, słówek, długich ciągów, sekwencji, reakcji itp.),
6. wydłużenie czasu na wykonywanie zadań (dyslektycy pracują wolniej) oraz stosowanie większej ilości przerw (dyslektycy szybciej się męczą),
7. zastąpienie dyktand pisaniem z pamięci,
8. nauczanie nowych pojęć na konkretnych przykładach,
9. odnoszenie materiału do życia codziennego i doświadczeń ucznia,
10. ocenianie prac pisemnych pod względem merytorycznym, a nie ortograficznym,
11. stosowanie nauczania polisensorycznego, angażującego jak najwięcej zmysłów,
12. przygotowanie sprawdzianów w formie testów: wyboru lub z lukami,
13. pisanie większą czcionką, z większymi odstępami, nie justowanie tekstów, stosowanie czcionki *Arial*,
14. pokazywanie uczniom strategii uczenia się,
15. powtarzanie np. metodą twierdzeń fundamentalnych,
16. chwalenie, nagradzanie, wzmacnianie wiary we własne siły,
17. motywowanie do lepszych osiągnięć (wysokie oczekiwania wpływają na podwyższenie osiągnięć),
18. indywidualizowanie tzn. dostosowywanie metod pracy i treści do możliwości psychofizycznych ucznia,
19. umożliwianie udziału w zajęciach kompensacyjno-korekcyjnych,
20. traktowanie prac pisemnych i ustnych równoważnie,
21. stosowanie pracy w parach (w relacji z kolegami zanika strach oceny),
22. zlecenie aktywności w domu – systematyczne ćwiczenia,
23. rezygnacja z nacisku na ocenianie i naukę fonetyki,
24. konstruktywna informacja zwrotna – wskazanie, co i jak uczeń może poprawić,
25. stwarzanie sytuacji, w których uczeń będzie mógł odnieść sukces na swoją miarę – będzie mógł swobodnie wypowiedzieć się i być wysłuchany.

Dzieci z dysleksją muszą włożyć o wiele więcej pracy i trudu, by nauczyć się tego samego, co ich rówieśnicy bez zaburzeń percepcji. Niejednokrotnie na początku swojej kariery szkolnej spędzają całe popołudnia na pracy nad lekcjami, zadaniami domowymi, uczeniem się. Jeśli jednak ich wytężona praca nie przynosi rezultatów i nie przekłada się na pozytywne osiągnięcia w szkole, zniechęcają się, tracą wiarę we własne możliwości, ich samoocena spada. Tacy uczniowie, mimo dobrych możliwości intelektualnych, nie mają wyników adekwatnych do swoich możliwości. Dla tej grupy uczniów jest potrzebne szczególne wsparcie, zwłaszcza ze strony psychologa. Po stronie nauczycieli przedmiotu leży jednak takie planowanie pracy, by umożliwić uczniowi sukces.

Poniżej przykłady zadań / ćwiczeń do serii *Mit links!*, które mają wspomóc ucznia z problemem dysleksji.

7 Przeczytaj pytania napisane pismem lustrzanym i zapisz je poprawnie. Do odczytania pisma lustrzanego wykorzystaj lusterko lub CD.

- 1 Foto meg ub tarlaM _____
- 2 rli tmmok rloW _____
- 3 meg re tmmiwrla _____
- 4 Sub tarlow oW _____
- 5 rtoq2 eia gaM _____
- 6 Sub taia tle eiW _____

5 Napisz tekst poprawnie. Pamiętaj o interpunkcji i wielkich literach przy rzeczownikach.

**ICH BINKRISTINA ICH SPARE FÜREINE KAMERA ICH FOTOGRAFIEREGERN
 MEINE KAMERA IST SCHON ALT ICH KAUFTE EINE DIGITALE KAMERA
 DIE KAMERA MACHT SICHER GUTE FOTOS**

5 Połącz linią wyrazy, tak aby powstały poprawne zdania. Następnie je zapisz. W każdym punkcie jest ukryte jedno poprawne zdanie.

- 1 Am Chemie zeichne wir Lieder.
 In Fächer machen Eva Experimente.

- 2 Ich mögen Deutsch klasse.
 Er finde Mathe nicht.

- 3 Was hast er am Montag?
 Wer ist du – Deutsch?

- 4 Wie hat Nina – Erdkunde?
 Was findest ihr in Englisch?

VI. Opis zakładanych osiągnięć ucznia

Realizacja celów programu zakłada osiągnięcie poziomu A1. Poniżej został przedstawiony poziom kompetencji A1 według ESOKJ w zakresie pięciu działań językowych.

6.1. Poziom kompetencji językowej według ESOKJ A1 / A1+, która jest możliwa do osiągnięcia przez ucznia w wyniku realizacji niniejszego programu

WIEDZA	RECEPCJA	PRODUKCJA	INTERAKCJA	MEDIACJA
<p>Uczeń posługuje się zakresem środków językowych pozwalających mu na realizację działań językowych w wybranych aspektach wszystkich bloków tematycznych wymienionych w podstawie programowej II.2.</p>	<p>ŚLUCHANIE: Uczeń rozumie wyrażenia i najczęściej używane słowa, związane ze sprawami dla niego ważnymi (np. podstawowe informacje dotyczące jego i jego rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia). Rozumie główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.</p> <p>CZYTANIE: Uczeń czyta bardzo krótkie, proste teksty; znajduje konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy. Rozumie krótkie, proste listy prywatne.</p>	<p>MÓWIENIE: Uczeń posługuje się krótkim i prostym ciągiem wyrażen i zdań, by w bardzo prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie.</p> <p>PISANIE: Uczeń pisze bardzo krótkie i proste, ale logiczne i spójne notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb, jak również bardzo prosty list prywatny, na przykład z podziękowaniem za coś.</p>	<p>MÓWIENIE: Uczeń bierze udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej bardzo prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mu tematy. Radzi sobie w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumie wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę.</p> <p>PISANIE: Uczeń pisze w odpowiedzi na czyjaś wiadomość / list bardzo krótkie i proste wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb, jak również bardzo prosty list prywatny.</p>	<p>Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych oraz bardzo prostych tekstach obcojęzycznych w zakresie wskazanych bloków tematycznych (patrz: Wiedza), •przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym, •przekazuje w języku obcym bardzo proste / podstawowe informacje sformułowane w języku polskim.
<p>Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia związane z życiem codziennym (m.in. podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Porozumiewa się bardzo prostych, rutynowych sytuacjach komunikacyjnych, w których dochodzi do bardzo prostej, bezpośredniej wymiany informacji na tematy znane i typowe. Opisuje swoje otoczenie i porusza sprawy związane z głównymi potrzebami życia codziennego.</p>				

Opracowane na podstawie: <http://europass.cedefop.europa.eu/pl/resources/european-language-levels-cefr>

VII. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

U profesora Niemierki²⁰ czytamy: „Brak należytej informacji zwrotnej stanowi zarówno dla pojedynczego nauczyciela, jak i systemu oświatowego najpoważniejsze zagrożenie rozwoju.” UNESCO dodaje: „... celem oceny nie jest oszacowanie wyników kształcenia lecz uzyskanie nad nim większej kontroli.”²¹ A zatem, jeśli chcemy w pełni „panować” nad procesem kształcenia, mieć wpływ na jego kształt i wyniki, powinniśmy **poznać zasady pomiaru i skorzystać z jego osiągnięć**.

W prezentowanym programie zakłada się podział wymagań na podstawowe i ponadpodstawowe.

Pierwsze – podstawowe, czyli łatwe do opanowania, pewne naukowo, praktyczne, niezbędne do dalszego kształcenia i użyteczne, za opanowanie których uczeń może otrzymać ocenę dostateczną. Drugie – ponadpodstawowe, to te trudne do opanowania, twórcze, teoretyczne, naukowe, za opanowanie których uczeń może otrzymać ocenę dobrą i wyższą.

7.1. Podstawa oceniania

Ocenianie ucznia powinno przebiegać zgodnie z zapisami ujętymi w Przedmiotowych Zasadach Oceniania (PZO), zgodnych z obowiązującym w placówce Wewnątrzszkolnymi Zasadami Oceniania (WZO). W ramach oceniania przedmiotowego nauczyciel rozpoznaje poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z wariantu realizowanej podstawy programowej (II.2), i realizowanego przez nauczyciela programu nauczania uwzględniającego tą podstawę.

W tym celu na początku cyklu zaleca się przeprowadzenie diagnozy wstępnej, której wyniki podlegają porównaniu z przeprowadzanymi diagnozami w trakcie cyklu.

Ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjne ucznia tj. stan wiedzy i umiejętności uczniów oraz postępy czynione przez ucznia. O zakresie wymagań edukacyjnych i kryteriach oceniania nauczyciel informuje uczniów na pierwszej lekcji języka niemieckiego. Wymagania edukacyjne są dostosowane do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia (m.in. na podstawie orzeczeń i opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej).

Niezależnie od przyjętego w szkole systemu oceniania (np. punktowy, ocena opisowa, średnia ważona) ocenę roczną należy wyrazić w sześciostopniowej skali od 1 do 6.

W wyniku oceniania ma miejsce:

1. informowanie ucznia, rodzica / prawnego opiekuna i nauczyciela o poziomie osiągnięć edukacyjnych oraz postępach ucznia,
2. udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju, rozwijaniu uzdolnień, pokonywaniu trudności,
3. motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu.

20 W: B. Niemierko, Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1997.

21 Cytat z materiałów szkoleniowych: J. Ochendusko, WCDN, Wrocław, 2007/2008.

7.2. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

Nauczyciel realizujący niniejszy program powinien sprawdzać osiągnięcia edukacyjne ucznia **najczęściej jak to możliwe**, im większa liczba ocen cząstkowych, tym mniejszy błąd pomiaru, którym są obarczone powszechnie stosowane testy nauczycielskie. Do sprawdzania wiedzy, umiejętności i postępów edukacyjnych ucznia należy stosować różnorodne narzędzia pomiaru, takie jak: **obserwacja ucznia w trakcie zajęć edukacyjnych, udział w ćwiczeniach, testy, sprawdziany, prace pisemne, kartkówki, wypowiedzi ustne, prace domowe, udział w pracach projektowych oraz inne przewidziane w PZO**. Uzyskane przez ucznia oceny są jawne, na prośbę ucznia lub jego opiekunów prawnych podlegają uzasadnieniu, a ocenione prace pisemne wglądowi (na zasadach określonych w statucie placówki). Każdą oceną można poprawić w trybie określonym w WZO. Sprawdziany i ich zakres są zapowiadane z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem, kartkówki z bieżącego materiału nie podlegają tej zasadzie. Sprawdziany, kartkówki, prace pisemne zapowiadane przez nauczyciela są obowiązkowe.

O terminach i zakresie prac domowych nauczyciel informuje na bieżąco. Ocena końcoworoczna zostaje ustalona zgodnie z WZO.

7.3. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen

Ogólne kryteria oceniania należy odnieść do wymagań edukacyjnych sformułowanych dla uczniów:

	POZIOM PODSTAWOWY			POZIOM PONADPODSTAWOWY		
	OCENA NIEDOSTATECZNA	OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA
		NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	

<p style="text-align: center;">Wiadomości: śródki językowe, fonetyka i ortografia</p>	<p>Uczeń nie spełnia większości kryteriów, by otrzymać ocenę dopuszczającą, tj. nie opanował podstawowej wiedzy i nie potrafi wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela. Braki w wiadomościach i umiejętnościach są na tyle rozległe, że uniemożliwiają mu naukę na kolejnych etapach.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna ograniczoną liczbę bardzo podstawowych słów i wyrażeń, • popełnia liczne błędy w ich zapisie i wymowie, • zna proste, elementarne struktury gramatyczne wprowadzone przez nauczyciela, • popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne we wszystkich typach zadań. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna część wprowadzonych słów i wyrażeń, • popełnia sporo błędów w ich zapisie i wymowie, • zna większość wprowadzonych struktur gramatycznych, • popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych w trudniejszych zadaniach. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna większość wprowadzonych słów i wyrażeń, • zwykle poprawnie je zapisuje i wymawia, • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia, • poprawnie je zapisuje i wymawia, • zna i stosuje wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne, • popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić. 	<p>Uczeń spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą oraz wykazuje się wiedzą i umiejętnościami wykraczającymi ponad te kryteria.</p>
<p style="text-align: center;">Umiejętności</p>		<p>Recepcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie polecenia nauczyciela w bardzo ograniczonym stopniu, • rozwiązuje zadania na słuchanie – rozumie pojedyncze słowa, • rozumie ogólny sens przeczytanych tekstów, w ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na czytanie. 	<p>Recepcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie polecenia nauczyciela, • częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. 	<p>Recepcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie polecenia nauczyciela, • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. 	<p>Recepcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie polecenia nauczyciela, • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie, • zwykle potrafi uzasadnić swoje odpowiedzi. 	

		<p>Produkcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi nie są płynne i są bardzo krótkie: wyrazy, zdania pojedyncze, w formie pisemnej dwa, trzy zdania, przekazuje i uzyskuje niewielką część istotnych informacji, wypowiedzi są w dużym stopniu nielogiczne i niespójne, stosuje niewielki zakres słownictwa i struktur, popelnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne, które mogą zakłócać komunikację. 	<p>Produkcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi nie są zbyt płynne, ale mają dostateczną długość, przekazuje i uzyskuje większość istotnych informacji, wypowiedzi są częściowo nielogiczne i niespójne, stosuje słownictwo i struktury odpowiednie do formy wypowiedzi, popelnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych, które nie zakłócają jednak komunikacji. 	<p>Produkcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi / prace pisemne są dość płynne i mają odpowiednią długość, przekazuje i uzyskuje wszystkie istotne informacje, wypowiedzi są logiczne i w miarę spójne, stosuje adekwatne do tematu słownictwo i struktury, popelnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne, nie zakłócające komunikacji, pisząc, stosuje odpowiednią formę i styl. 	<p>Produkcja Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiedzi / prace pisemne są płynne i mają odpowiednią długość, przekazuje i uzyskuje wszystkie wymagane informacje, wypowiedzi są logiczne i spójne, stosuje bogate słownictwo i struktury, popelnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, stosuje odpowiednią formę i styl.
--	--	---	--	--	--

VIII. Ewaluacja programu

Realizując jakiegokolwiek działanie, chcemy mieć pewność, iż podejmowane przez nas kroki były słuszne i właściwe i osiągnęliśmy zamierzone cele, stąd podejmowanie działań ewaluacyjnych.

Poniżej przedstawiono schemat działań ewaluacyjnych, które mogą pozwolić na ocenę realizacji zapisów w podstawie programowej, w tym skuteczności stosowanych metod, ocenę przydatności treści kształcenia oraz ocenę atrakcyjności zajęć dla uczniów.

Przedmiotem ewaluacji będą w tym wypadku:

1. stopień realizacji podstawy programowej,
2. skuteczność i atrakcyjność dla uczniów zastosowanych metod i technik pracy na lekcji.

Pytania kluczowe, które postawi sobie osoba dokonująca ewaluacji programu według niniejszego schematu, to:

1. Czy została zrealizowana podstawa programowa i jaki jest wynik jakościowy realizacji postawionych w programie celów?
2. Czy zajęcia prowadzone metodami wskazanymi w programie były dla uczniów atrakcyjne?

W celu zbadania stopnia realizacji podstawy programowej zaleca się przyjęcie następujących narzędzi ewaluacyjnych: testy, diagnozy, próbny egzamin gimnazjalny, egzamin gimnazjalny, analiza dokumentacji szkolnej, obserwacja uczniów.

Uczniowie powinni dokonywać również samooceny. Do tego celu służą różnorakie arkusze ewaluacyjne. Poniżej przykład arkusza z serii *Mit links!:* *Po zakończeniu tego rozdziału potrafię...*

Po zakończeniu tego rozdziału potrafię...

- przedstawić plan lekcji

- wyrazić opinię na temat przedmiotów szkolnych

- podać oceny z przedmiotów

- opowiedzieć o aktywnościach na lekcji

- uzasadnić swoje opinie

- rozmawiać o przyborach szkolnych

- zrozumieć i sformułować polecenie

oraz

- użyć formy *möchte*-

- użyć spójnika *denn* w zdaniu współrzędnie złożonym

- użyć trybu rozkazującego

Atrakcyjność stosowanych metod nauczania można zbadać, stosując ankiety ewaluacyjne w trakcie i na zakończenie cyklu kształcenia, analizując dokumentację szkolną (oceny i frekwencję) oraz obserwując na bieżąco uczniów. Na podstawie uzyskanych danych należy wyciągnąć wnioski i dokonać stosownych modyfikacji w programie w celu podniesienia jakości pracy własnej i podniesienia wyników kształcenia.

Powodzenia w realizacji celów!

Anna Abramczyk

Literatura źródłowa:

R. Arends, Uczymy się nauczać, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 2002

P. Bimmel, U. Rampillon, Lernerautonomie und Lernstrategien, Langenscheidt, Berlin, 2000

I. Dzierzowska, Jak uczyć metodami aktywnymi, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2005

Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2003

Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2006

H. W. Huneke, W. Steinig, Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 2005

H. Komorowska, Ćwiczenia komunikacyjne w nauce języków obcych, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1996

H. Komorowska, Metodyka nauczania języków obcych, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2003

H. Komorowska, O programach prawie wszystko, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1999

H. Komorowska, Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – Ocena – Testowanie, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2007

K. Kruszewski, (red.) Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2009

B. Niemierko, Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1991

J. Roche, Fremdspracherwerb. Fremdsprachendidaktik, UTB basics. Francke Verlag, Tübingen und Basel, 2008

M. Taraszkiewicz, Jak uczyć jeszcze lepiej? Szkoła pełna ludzi, Arka, Poznań, 2001

W. Wilczyńska, Uczyć czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego, Warszawa – Poznań, 1999

M. Żylińska, NEURODYDAKTYKA Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2013

E. Kręcejewska, D. Lisowska, C. Szysko, B. Sekulski, Mit links!, Pearson Central Europe, Warszawa, 2017